Obnovljena izdaja - Leto XVII. - štev. 23 (694) - Trst - 24. decembra 1965 40 lir Sped. in abb. post. - Gruppo II

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Študijska knjižnica
Via Geppa 9
TRIESTE

BILANCA ENEGA LETA

Smo že tik pred zaključkom starega in pojavom novega leta. V preteklem letu se je marsikaj zgodilo, kar povzroča zaskrbljenost, tesnobo in vznemirjenje. Vojna v Vietnamu je v letu, ki odhaja, postala nevarna za ves svet, saj so Amerikanci svojo posredno agresijo spremenili v direktno angažiranje. Da je mir v svetu v nevarnosti, ni zgolj fraza, pač pa težka stvarnost, proti kateri se moramo zoperstaviti, če nočemo doživeti največjo katastrofo. Danes je za ta mir odgovoren sleherni človek, ki mu je kaj do življenja, danes nismo več v časih, ko so samo velesile odločale o usodi človeštva.

V zadnjih desetletjih — to je značilnost sedanjega časa — so stopile v ospredje zgodovinskega dogajanja najširše ljudske množice v svetu, tudi v tistih kontinentih, ki niso pred dvajsetimi leti pomenili nič drugega kot človeški in surovinski vir dohodkov za privilegirane kolonialistične države. Prav zato si želimo, da bi bilo prihodnje leto manj zasrkbljujoče kot preteklo, a to se lahko doseže le na podlagi aktivnega sodelovanja vseh narodov in vseh ljudi brez razlike, da se ustavi ameriška agresija proti junaškemu vietnamskemu ljudstvu, ki naj vendarle po 20 leti boja in krvoprelitja dobi pravico do življenja, svobode in neodvisnosti.

Preteklo leto je dokazalo, da se v Italiji z levim centrom in s čedalje manjšim odporom socialistov proti konservativnim silam v vladi in v KD ni nič spremenilo v primeri s prejšnjimi leti. Nasprotno, vse kaže, da je tudi vlada levega centra kljub socialistični prisotnosti ubrala pot prejšnjih centrističnih vlad in ni rešila niti enega od mnogih gospodarskih, družbenih, političnih in kulturnih vprašanj, ki tarejo italijansko družbo in državo. Če pa vlada skuša rešiti kakšno vprašanje, to dela na podlagi starih instrumentov in starega ogrodja države, ki še vedno ima v sebi klice, ki so privedle pred 40 in več leti do uvedbe fašistične diktature. Že dejstvo, da del socialističnih voditeljev misli na združitev s socialdemokrati na podlagi dosedanje prakse v vladi, je zelo negativno, ker pomeni, da stojimo pred nevarnostjo, da bo del socialističnih sil igral vlogo kritja konservativne politike tistih krogov, s katerimi so sklenili vladno zavezništvo.

Tudi za deželo preteklo leto ni prineslo nič dobrega. Gospodarski položaj se je poslabšal, perspektive, ki jih vlada nakazuje za našo deželo, niso rožnate, zlasti za Trst in za njene najmanj razvite predele, kot so Karnija in Nadiške doline. V takem položaju se čudimo, da so socialistični tovariši sklenili začeti pogajanja za vstop v deželno vlado, ko bi morda njihova nadaljnja opozicija lahko mnogokaj prispevala k temu, da se prisilijo vladni činitelji k smotrnejši in globalni rešitvi perečih vprašanj Furlanije-Julijske krajine.

Ne moremo reči, da se je kaj premaknilo po vprašanju enakopravnosti slovenske narodne skupnosti v Italiji. Zabeležiti moramo dva važna dogodka: vstop 3 Slovencev v tržaški in goriški občinski odbor in v goriški pokrajinski odbor v sklopu politike levega centra, a istočasno prenehanja slovenske občinske uprave v nabrežinski občini prav zaradi istega levega centra: nadalje obisk posl. Mora v Jugoslaviji. Če je vstop 3 Slovencev v nekatere organe krajevne oblasti pomenil prelom s staro prakso popolne diskriminacije, ne moremo pa zabeležiti nobenega konkretnega koraka, ki bi iz tega vstopa izhajal, za rešitev še odprtih slovenskih vprašanj. Tudi obisk Mora v Jugoslaviji je morda veliko pomenil za ureditev nekaterih visečih spornih točk med Italijo in Jugoslavijo v duhu miroljubne koeksistence, kar je gotovo zelo pozitivno, a za Slovence je še enkrat pomenil le nekaj površnih obljub in ponovno potrditev, da nas uradna Italija smatra za na tri kategorije deljene državljane.

Skratka, vlada ni napravila niti enega formalnega ali praktičnega koraka za uveljavitev načela enakopravnosti Slovencev in za njihovo precizno enako-

KAREL ŠISKOVIĆ

(Nadaljevanje na 4. strani)

„Delo“ vošči srečno novo leto!

Problemi slovenske šole

Slovenski šolniki na Tržaškem so stavkali v protest proti zavlačevanju ureditve slovenskega šolstva. Stavka je povsem uspela in je bila deležna največje solidarnosti Slovencev in demokratičnih Italijanov. Nedvomno pa bi bila stavka še bolj odjeknila v javnosti ako bi bila zajela tudi goriško pokrajino, saj so razmere, v katerih se nahaja slovensko šolstvo v tej pokrajini v marsikaterem pogledu še slabše od razmer na Tržaškem.

«Odbor Sindikata slovenske šole v Trstu — tako se glasi uradno sporočilo — ugotavlja, da je stavka osebja na slovenskih šolah, napovedana na občnem zboru dne 12. t.m., uspela blizu 100%. Udeležba pri stavki kaže, kako močno je osebje prizadeto zaradi zavlačevanja nerešenih vprašanj v slovenskem šolstvu in kako ogorčeno je bilo zaradi žalitve, o kateri je izvedelo na občnem zboru.

«Odbor je vesel — tako poudarja sporočilo — da je prejel ob stavki solidarnostno brzojavko slovenskih šolnikov iz Gorice, Slovenske skupnosti in poslanke Marije Bernetičeve, ki se poleg tega obvezuje, da se bo zanimala za čim prejšnjo in čim boljšo rešitev problemov slovenskih šol.

«Odbor se obvezuje, da bo ponovno poslal pismene zahteve o nerešenih vprašanjih ministrstvu za vzgojo v Rimu in krajevnim šolskim oblastem.»

Kot je znano je bil sklep o enodnevni protestni stavki sprejet na občnem zboru Sindikata slovenske šole, na katerem so slovenski šolniki razpravljali ne le o sindikalnih temveč tudi o splošnih problemih slovenske šole. Sicer pa v razmerah, ki žal že toliko let trajajo, ni mogoče ločeno razpravljati o teh vprašanjih.

* * *

«Občni zbor Sindikata slovenske šole nekako soupada z enajsto obletnico podpisa londonskega sporazuma. To nas vodi k žalostnemu dejstvu — tako je poudaril prof. Jože Umek na občnem zboru Sindikata — kako malo pomenijo mednarodni dogovori, če ni pri podpisnikih iskrenosti, ko nekaj podpisujejo, in če država sopodpisnica ne čuti obveznosti, ki jih je s podpisom svojega diplomatskega predstavnika prevzela.

«Vprašujemo se, čemu so potrebne vsako leto kake spremembe v začetku šolskega leta in kdo ima od tega koristi. Čemu je bilo treba s 1. oktobrom t.l. ukiniti ravnateljstvo in šolo na Katinari, kar je v očitnem nasprotju s posebnim seznamom šol, ki je priloga posebnega statuta londonskega sporazuma? Čemu je bilo treba iz samostojne šole na Katinari napraviti oddeljene razrede enotne srednje šole v Ul. Caravaggio? Morda zato, da bi na zasedanju jugoslovansko-italijanske mešane komisije mojstrsko zakrili namene, da se ta enotna srednja šola jutri lahko popolnoma ukine? Čemu je bilo treba na enotni srednji šoli na Proseku vzeti nekomu ravnateljsko mesto in nanj premestiti ravnatelja z enotne srednje šole v Ul. Caravaggio? Ali morda zato, ker prvi ni bil sposoben voditi ene šole in drugi ni bil sposoben voditi dveh? Čemu je bilo treba dodeliti ravnateljsko mesto na enotni srednji šoli v Ul. Caravaggio nekomu, ki je zmagal na državnem natečaju za ravnateljska mesta na italijanskih srednjih šolah in bi moral po zakonu iti na italijansko nižjo srednjo šolo? Čemu je bilo v istem hipu potrebno dodeliti mu še ravnateljsko mesto na znanstvenem liceju s klasičnimi vzporednicami? Ali res ni bil med vsemi profesorji nihče tako sposoben — in zaupen — ki bi lahko vsaj začasno, do razpisa natečaja za ravnateljska mesta na slovenskih srednjih šolah, vodil to mesto?

«Bridka je zavest, da po vsem trpljenju med obema vojnama in v zadnji vojni, po skoraj dvajsetih letih italijanske demokratične ustave in vseh lepih besedah, ki jih je vanjo sprejela to, da bi vsi narodi pod okriljem te ustave in republike zadihali v svobodno življenje in v tej svobodi oplajali lastno kulturno, prosvetno in jezikovno dediščino iz roda v rod; bridka še posebej zato, ker se pod hinavskim, farizejskim plaščem nekaterih vodilnih in odgovornih ljudi še vedno skriva stara miselnost, ki na eni strani zadržuje vse, kar naj bi bilo slovenski manjšini v prid, na drugi pa pošilja na ulice razgrajače in pred slovenska šolska poslopja razbijače, s čimer grobo krši člen 3 posebnega statuta.

«Nobena slovenska srednja šola še ni organsko popolnoma urejena. En sam odlok predsednika republike o ustanovitvi srednje šole je do sedaj izšel v uradnem listu in to je odlok o ustanovitvi slovenskega trgovskega tehniškega zavoda. Učnih načrtov, razen za enotno nižjo srednjo šolo in predmetnikov za posamezne vrste slovenskih srednjih šol, še sedaj ni, čeprav so ti prvi pogoj za organsko ureditev srednjih šol. Prav tako ni izpitnih programov. Za slovenske srednje šole se ne izvajajo členi 7, 9, 11, 12 in 13 osnovnega zakona za slovensko šolstvo, ki so bistvenega in bitnega značaja za vse osebje.

«Vse to vleče s seboj nejasen

(Nadaljevanje na 4. strani)

III. kongres federacije KPI v Trstu v znamenju enotnosti

Od 16. do 19. decembra je zasedal III. kongres tržaške avtonomne federacije. V četrtek 16. t. m. je bilo otvoritveno zasedanje, na katerem so bila prisotna tudi medobčinska delegacija ZKS, zastopstva PSI, PSIUP in Slovenske gospodarsko-kulturne zveze. Na tem zasedanju je sekretar federacije tov. Sema prebral politično poročilo, ki mu je v naslednjih dneh sledila diskusija.

V razpravo je poseglo 42 delegatov, ki so se dotaknili najrazličnejših vprašanj in so iznesli svoja mnenja o osnutku tez za XI. kongres. Razprava je bila zelo živahna, svobodna in demokratična, v njej so se pojavila različna mnenja. Kongres je imel torej popolnoma deloven značaj in ni nič prepuščal manifestativnosti, kar je bilo velikega pomena za razčiščenje pojmov in za dosego enotnega stališča na podlagi resolucije, ki je bila izglasovana pred izvolitvijo novih vodilnih organov in kandidatov za XI. kongres.

Zelo vidno mesto je imel v okviru kongresa govor člana tajništva KPI in predstavnika CK na zasedanju tov. Alessandra Natte. V svojem poldrugournem izvajanju se je dotaknil vseh bistvenih vprašanj partijske politike in predlogov, ki jih osnutek tez vsebuje. Prav tako je s svojimi argumenti pobijal argumente tistih, ki nimajo jasnih pojmov o osnovni politični liniji KPI. Dejal je, da se je morda kongres preveč zadržal na temi mednarodnega dogajanja in od tu prešel takoj k vprašanjem Trsta in s tem nekako pustil v ozadju dva važna verižna člena: življenje in problemov Italiji in v deželi. Poudaril je še enkrat, da ne more biti v partiji neangažiranosti v sporu s KP Kitajske, ki hodi po poti političnega in organizacijskega preloma v mednarodnem komunističnem in delavskem gibanju. Prav tako je podčrtal še večjo veljavnost načela miroljubne koeksistence.

Glede notranjega položaja v Italiji je razčlenil falimentarno politiko levega centra in naloge, ki iz tega izhajajo. Dejal je, da je zaradi te politike Trst najbolj prizadet, kar je razvidno od njegovega gospodarskega in političnega položaja. Prav zato ima Trst veliko vlogo, ker je mesto na meji dveh različnih družbenih sistemov. Zato je nedvomno, da so tržaški tovariši občutljivejši, bolj odprti in borbeni za določene probleme, ki se postavljajo v tem kraju. Tu se čuti ta politična delitev, saj niso bile odstranjene korenine šovinizma in nacionalizma. Ta so se v preteklosti odrazile tudi razlike in bolestne delitve v mednarodnem delavskem gibanju. Prav tu je zato treba gojiti internacionalizem in tovariši morajo imeti nalogo, da odločno prispevajo k zbližanju med različnimi narodi. Tu živi slovenska narodna manjšina. Mi smo zato, da ta manjšina doseže avtonomno in svobodno življenje in da se bratsko poveže z Italijani. Zato — je dejal tov. Natta — s pripombami in vzpodbudami, ki so se slišale na kongresu, da se v tezah mora dati več poudarka vprašanjem narodnih manjšin in v zvezi z nalogami obstoječih dežel s posebnim statutom. Zato se je tov. Natta obvezal, da bodo osrednji vodilni organi partije še pred in na kongresu poglobili in razvili linijo o narodnih

(Nadaljevanje na 2. strani)

Z razprave o deželnem proračunu

Že v prejšnji številki «Dela» smo pisali o začetku razprave o deželnem proračunu za leto 1966. Poudarili smo predvsem to, da ni predsednik deželne vlade dr. Berzanti niti z besedico omenil obstoja problematike slovenske narodne manjšine. Podobno so se obnašali skoro vsi svetovavci, ki pripadajo strankam, zastopanim v deželni upravi; tisti pa, ki so se zgolj mimogrede ustavili ob tem problemu, so ponavljali stare fraze o enakopravnosti državljanov in tarnali da se o slovenski etnični skupnosti preveč govori. Negativno pa je predvsem to, da so se tej liniji deželne vlade pridružili tudi socialisti. Svetovavec Pittoni (PSI) je komunistom in dr. Škrku očital, da prepogostoma silijo na dan s to problematiko. Po njegovem bi izgledalo, da so problemi Slovencev v deželi že rešeni. (Zaradi te izjave ga je pohvalil voditelj demokristjanske skupine. Le-ta se je ob zavračanju pristojnosti dežele za reševanje slovenskih problemov, skliceval na besede omenjenega socialističnega svetovavca).

V govorih komunističnih svetovavcev je prišla zelo jasno do izraza politična linija borbe za dosego dejanske in popolne avtonomije. Ob tem so komunisti, zlasti tovariša Pellegrini in Bacicchi, poudarjali, da je v to borbo treba vključiti tudi vprašanje Slovencev, saj je avtonomna dežela dobila posebni statut prav zaradi obstoja slovenske narodne manjšine.

V zvezi s tem so svetovavci Šiškovič, Bacicchi, Jarc in drugi predložili deželnemu svetu resolucijo, v kateri se najprej ugotavlja popolno pomanjkanje jasnosti v zvezi z deželno pristojnostjo glede člena 3 posebnega statuta. Ker je nemogoče začeti reševati specifična vprašanja slovenske manjšine — saj vlada onemogoča, da bi jih obravnavali v deželnem svetu in ker je treba odpomoči tej pomanjkljivosti tudi zato, ker ni vlada pokazala volje, da bi ona sama začela reševati nerešena vprašanja — se poziva deželni odbor, naj urgira pri vladi, da izda izvršilne določbe za uresničenje člena 3 posebnega statuta v mejah zakonodajnih in upravnih pristojnosti, ki jih narekujejo člen 4, 5, 6 in tretja točka člena 7 deželnega statuta.

Resolucijo je obrazložil tovariš Jarc, ki je med drugim poudaril, da ni bil v tem oziru storjen noben korak naprej, čeprav se je zadnje čase delalo precej hrupa v zvezi s sestavo odborov levega centra v Nabrežini, Trstu in Gorici. Tudi iz izjav, ki jih je dal Moro v Beogradu, je razvidno, da nima vlada namena pristopiti k dejanskemu reševanju manjšinskih vprašanj. Svetovavec Jarc je nedalje poudaril, da je deželna uprava v tem pogledu napravila celo korak nazaj. Lani je predsednik deželne vlade dr. Berzanti priznal obstoj slovenske narodna manjšine, čeprav je ni imenoval s pravim imenom, letos pa ni v predsednikovem govoru niti besede o slovenski narodni manjšini, kar je nedvomno zelo negativno. Kljub temu pa so socialisti pripravljeni vstopiti v deželni odbor.

V nadaljevanju svojega izvajanja je tovariš Jarc omenil spreminjevalne predloge KPI k zakonu o nadzorstvu nad krajevnimi ustanovami, kateri bi bili v korist slovenske narodne manjšine. Ti predlogi so bili zavrnjeni in niti socialisti jih niso podprli. Vprašal je, ali ni to cena, ki jo morajo socialisti plačati za vstop v deželni odbor? Vsaka stranka je svobodna pri izbiri politične linije in zavezništev, toda mora si prevzeti odgovornost. Kaj namerava ukreniti deželna vlada? Ne zadostujejo načelne izjave, teh je bilo še preveč. Slovenci zahtevajo konkretna dejanja in jasne programe.

V nadaljevanju svojega govora se je tovariš Jarc dotaknil tudi vprašanj solvenske šole. Stavkajočim slovenskim šolnikom je tudi v imenu komunistične skupine v deželnem svetu izrazil popolno solidarnost.

III. kongres

(Nadaljevanje s 1. strani)

manjšinah, katere nosilec je bila partija v vseh letih svojega obstoja.

Na Kongresu je bila soglasno odobrena tudi zaključna resolucija, ki v uvodu sprejema osnutek tez za XI. kongres, poročilo tov. Seme v imenu prejšnjega federalnega komiteja, poročilo federalnega komiteja o preteklem delovanju in dokument o gospodarskem položaju.

Nato resolucija razčlenja v svojih 6. točkah vsa vprašanja, ki se nanašajo na Trst in ki so se diskutirala na kongresu. V prvi točki se obravnava vprašanja miru in nalog tržaških komunistov v tej zvezi, v drugi točki tržaškega gospodarska vprašanja, v tretji problem avtonomne dežele.

Četrta točka pa dobesedno pravi: «Politika demokratične preobrazbe ni možna brez rešitve vprašanja pravic narodnih manjšin v naši republiki, vprašanja, ki ga vlada levega centra ne glede na splošne besedne obljube ni rešila, saj je celo poslabšala položaj kot dokazuje nasprotovanje proti dvojezičnemu napisu na partizanskem spomeniku v Miljah in najnovejša stavka šolnikov vseh slovenskih šol v Trstu in pokrajine. Za komuniste je konkretno garantiranje popolne enakosti v pravicah manjšinam načelnega značaja. V tem smislu tržaški komunisti menijo, da je popolnoma veljavna kot osnovna linija izjava vodstva KPI v letu 1961, ki jo je kot svojo sprejel X. kongres, in predlagajo, da jo XI. kongres potrdi s potrebno prilagoditvijo na podlagi razvoja političnega položaja, posebno še zaradi ustanovitve dežele s posebnim statutom in poloma levega centra

Tržaški komunisti ponovno poudarjajo, da bodo še dalje razvijali svojo akcijo, prispevajoč k najširši enotnosti demokratičnih sil in slovenske manjšine (ki jo levi center namerava podrediti svojim političnim razbijaškim in diskriminatorskim ciljem proti delulevice) in se bodo borili, da se pravice Slovencev konkretno spoštujejo na podlagi substancielnih državnih in deželnih zakonov, na podlagi konkretnih ukrepov pokrajine in občin. Na ta način se bo nadaljevala bitka za svoboden razvoj slovenske skupnosti v deželi brez delitve na kategorije v zvezi s teritorialnim področjem, za okrepitev in resnično ureditev šole, za razvoj in enotnost kulturnega gibanja, za okrepitev prijateljstva med Slovenci in Italijani na podlagi zavračanja šovinizma in ščuvanja k sovraštvu».

Peta točka resolucije obravnava vprašanje nove večine v Trstu in njegovi pokrajini, šesta pa se zavzema za utrditev in pomnožitev partije.

Po izglasovanju resolucije so delegati izvolili federalni komite, federalno kontrolno komisijo in 4 delegate za vsedržavni kongres. Novi federalni komite je sestavljen takole: Silvano Bacicchi, Marija Bernetič, Giuseppe Burlo, Jole Burlo, Arturo Calabria, Ermenegildo Campagna, Nell Cattonar, Mario Colli, Lino Crevatin, Antonino Cuffaro, Gino Fontanot, Dušan Furlan, Jelka Gerbec, Mario Jurissevich, Anton Kapelj, Arturo Lenti, Dušan Lovriha, Walter Lunardelli, Gino Maraschiello, Gastone Millo, Sergio Perini, Andrea Raseni, Luciano Roncelli, Giorgio Rossetti, Paolo Sema, Karel Šiškovič, Claudio Tonel, Silvano Tosolini, Vittorio Vidali, Giuseppe Walderstein, Laura Weiss, Adolf Wilhelm, Armida Zobec Valentinis.

Federalno kontrolno komisijo sestavljajo naslednji tovariši: Massimiliano Bortolutti, Sergio Bravin, Antonio Cattonar, Pina Colja, Renzo Del Vecchio, Franc Gombač, Josip Guštin, Umberto Lussi, Mario Slavec, Libera Sorini, Mario Zambon.

Delegati za XI. kongres so: Silvano Bacicchi, Paolo Sema, Vittorio Vidali, Armida Zobec Valentinis.

III. kongres tržaške federacije. Otvoritve kongresa so se udeležili tudi predstavniki drugih strank in organizacij

Tov. Gabršček iz Kopra na kongresu tržaških komunistov

Longo o nalogah KPI na mednarodnem torišču

V četrtek 16. decembra je «l'Unità», osrednje glasilo KPI, objavilo intervju s tov. Longom o predkongresni razpravi. Objavljamo tisti del interviuja, ki se tiče nekaterih mednarodnih vprašanj.

V.: Druga tema, o kateri se na široko razpravlja v zvezi z vietnamskih vprašanjem, se tiče spora s Kitajsko. Na splošno se pozitivno podčrtuje odgovorno stališče naše partije, zlasti njena koncepcija o «enotnosti v različnosti», in prevladuje splošno mnenje, da so ta spor lahko izkoristili ameriški imperialisti v povečanju svoje agresivnosti.

O.: To je točka, iz katere ni slučajno izhajal Togliatti v svoji jaltski spomenici. Mi občutimo vso dramatičnost tega položaja in si želimo, da bi vse komunistične partije, vključivši kitajska, prispevale k njegovi rešitvi. Moramo pa priznati, da kitajski tovariši niso nudili tega prispevka. Nasprotno, v svojem stališču v polovici novembra so prišli celo do tega, da so teorizirali nemogočnost sleherne akcijske enotnosti v borbi proti imperialističnim agresijam s sovjetsko komunistično partijo in z ostalimi partijami, ki jih na podlagi svoje samovoljne in eskluzivne sodbe nazivajo kot «revizionistične». To stališče, ki odločno odklanja vse pobude, zlasti sovjetske za dosego akcijske enotnosti vseh komunističnih partij za podporo borbi vietnamskega ljudstva, vzbuja bojazen, da se KP Kitajske premika po liniji, ki bi lahko dokončno in nepreklicno povzročila politično in organizicijsko razcepitev mednarodnega komunističnega gibanja. V tem primeru bi nastal nov položaj s katerim bi se morali spoprijeti.

V.: S strani kitajskih tovarišev se torej popolnoma odklanja koncepcija o enotnosti v različnosti, ki jo zastopa naša partija in jo je zastopal še prav posebno tov. Togliatti.

O.: To se mi zdi jasno. Ni slučajno, da kitajski tovariši v svojem zadnjem stališču trdijo, da obstaja danes med komunističnimi partijami nepopravljiv antagonizem in da ni nič, kar bi združevalo, češ da jih vse odvojuje in jih postavlja drugo proti drugi. Mi pa vendar ponovno poudarjamo, da misli naša partija popolnoma avtonomno prispevati, kot je že to storila v preteklosti, k utrditvi enotnosti vseh antiimperialističnih in miroljubnih sil v borbi za preprečitev vojne in za afirmacijo politike miroljubnega sožitja.

V.: Govoril si o akcijski enotnosti med komunističnimi partijami in tudi o enotnosti antiimperialističnih in miroljubnih sil. Kakšne so po tvojem te sile v Zahodni Evropi?

O.: Mi se zavzemamo za politiko sodelovanja med vsemi socialističnimi in levičarskimi silami, v in izven okvira SGT, za afirmacijo demokratične alternative sedanji oblasti velikih monopolističnih in na splošno v Evropi za vzpostavitev novih odnosov gospodarskega in političnega sodelovanja med vsemi deželami ne glede na ujihov notranji režim. Tudi na tem področju se postavlja zahteva po široko enotnih novih in pogumnih pobudah. To potrebo čutijo tudi nelevičarske sile, ki čutijo nevarnost za naše nacionalne interese s strani nadvlade mnopolističnih, zlasti nemških in ameriških sil v mednacionalnih organizacijah. V to svrho je potreben razvoj že obstoječega plodovitega sodelovanja s francoskimi tovariši in sindikalnimi organizacijami. Za afirmacijo mednarodnih pobud v smeri enotnosti mislimo prispevati na vseh nivojih, tako na sindikalnem kot na političnem. Odločno zahtevamo svoj vstop v štrasburški parlament proti strankarskim in antidemokratičnim diskriminacijam v Taormini ponovno poudarila svoje konservativno in ameriško pojmovanje o evropeizmu. Mi lahko prispevamo k novi politiki v Evropi predvsem z uresničitvijo široke enotne razporeditve, ki naj bi bila sposobna, da vsili novo italijansko zunanjo politiko.

Mladinska konzulta v Trstu

Minilo je nekaj tednov. odkar smo poročali o čudnem stanju, ki je nastalo v Mladinski konzulti. Kot je znano je na svoji drugi seji mladinski posvetovalni organ občinskega sveta izvolil svoj izvršni odbor, ki so ga sestavljani (zaradi pasivnega zadržanja katoliških skupin) predstavniki desničarskih in levih organizacij.

Kljub temu pa so predstavniki levice ostali v odboru, čeprav le pogojno. Pogojno pa zaradi tega, ker so potrdili svojo obvezo po iskanju plodnega dogovora s katoličani in ki bi omogočil resno delo v korist slovenske in italijanske študentske, delavske in kmečke mladine. Medtem pa so, kljub težavam, ki jih povzroča taka nelogična večina, delali zato, da se konzulti da vsaj nekaj osnovnih tehničnih organov

Danes je naše delo uspelo. Pred zadnjo sejo je levica uspela in sklenila (s sicer obotavljajočimi se) katoličani dogovor o skupnem delu v izvršnem svetu. Dejstvo je namreč, da je tako propadel načrt tistih, ki so upali, da se bo med mladinske politične organizacije vnesel diskriminacijski duh vladne večine. Katoliški mladinci na vseučilišču odklanjajo diskriminacijski protikomunizem in so s tem v zvezi celo privedli svojo organizacijo do razkola, tako, da je njen levi del z nami v opoziciji

Ta duh je prodrl tudi v konzulti in v skladu s svojimi izjavami so naši predstavniki (Renzo Deferri - CGIL, Attililo Bottari - UGI, Igor Kosmina - MI) izstopili iz izvršnega odbora in na zadnjem zasedanju konzulte povzročili odstop vsega odbora s predsednikom vred. Takoj nato je nova večina (ki gre od katoličanov do vse levice) izvolila svoj odbor, ki ga sestavljajo predstavnik katoliških študentov Terzon (predsednik), Sossi (PRI), Bottari (UGI), ki na vseučilišču združuje komuniste, socialiste iz PSIUP in PSI ter levo usmerjene slovenske akademike), Kosmina (Mladinska iniciativa), predstavnik PSDI, Cantoni (katoliški srednješolci)

S tem lahko rečemo, da je konzulta zaživela. Ne delajmo si sicer utvar: vse kar bo lahko naredila je pogojeno od pristanka občinske uprave, a naj mladina ve, da naši predstavniki delajo vse, kar bi moglo biti v korist naše mladine in njenih gospodarskih, družbenih, kulturnih vprašanj.

STOJAN SPETIČ

Naročite se na DELO
Celoletna naročnina znaše 1000 lir.

Zbrana dela V. I. Lenina

Avgusta letos je izšel v Sovjetski zvezi zadnji, petinpetdeseti, zvezek zbranih del Vladimirja Iljiča Lenina. S tem so končali večletno delo 5. izdaje Leninovih del, najpopolnejše in najobsežnejše, z mnogimi novimi priobčitvami, med katerimi so docela neznani sestavki.

Zbrana dela V. I. Lenina v 55 zvezkih predstavljajo torej vso doslej raziskano zapuščino: od beležk in gradiva do referatov in dovršenih spisov. V njih se nam razodeva velika osebnost Vladimirja Iljiča Lenina: genialni mislec, strasten politik in organizator, ustvarjalni državnik, a predvsem dosledni revolucionar proletarskega kova in hkrati skromen človek.

Zasluga pete izdaje je prav v tem, da nam vsestransko kaže Leninovo mišljenje in akcijo tako v osnovnih spisih kakor tudi v kratkih in jedernatih beležkah ali napotkih, zbranih zdaj v celoto.

Takšna poglavitna dela kot npr. Razvoj kapitalizma v Rusiji, Kaj delati. Dve taktiki socialne demokracije v demokratični revoluciji, Materializem in empiriokriticizem, Imperializem kot najvišji stadij kapitalizma, Država in revolucija, Neposredne naloge sovjetske oblasti, Levičarstvo, otroška bolezen komunizma idr. pomenijo vrhunske dosežke marksizma in znanosti, ki jim je zagotovljena trajna veljava, brez znanja katerih si družboslovca, politika in državnika socialistične dobe ne moremo — in ne smemo — zamisliti.

In koliko blestečih misli je najti v posameznih manjših sestavkih ali govorih! Včasih zazvene tako sodobno, kakor da bi jih zapisal ali izrekel ob današnjih pojavih. Drugič zopet ti osvetle preteklost s pozabljenega zornega kota, ki omogoča prodreti v bistvo dogajanja.

Kako pronicljivo je bilo pred petimi desetletji Leninovo odkritje možnosti socialistične revolucije v takšni zaostali deželi kot Rusija! Ni mu manjkalo znanja in poguma, da ovrže pri Marxu in Engelsu in za njima pri večini socialnodemokratskih vodij obstoječo teorijo o pričetku socialistične revolucije v eni ali več najbolj razvitih industrijskih deželah. Lenin je temu nasproti oblikoval teorijo o možnosti socialističnega prevrata v deželi, ki spada med najslabotnejše členke v splošnem sistemu imperializma. In teorijo je potrdila praksa oktobrske revolucije.

Kako bogato si je zamišljal človeško prihodnost, ko je leta 1916 zapisal načelo: «Vsi narodi kodo prišli k socializmu, to je neizogibno, toda prišli ne bodo povsem enako, vsak bo vnašal svojevrstnost v to ali ono obliko demokracije, v to ali ono raznoterost diktature proletariata, v ta ali oni tempo socialističnih preobrazb raznih strani družbenega življenja». Za to načelo so med drugim morali komunisti Jugoslavije vzdržati težak boj s stalinizmom in želi v njem uspeh.

Kako upravičeno se je bal Lenin že leta 1916, da ne bi zmagoviti proletariat poizkušal tujemu narodu vsiljevati svoj način osrečitve! S takimi načrti, polnimi dogm, se danes žal ukvarjajo vodilni kitajski komunisti.

Kako daleč naprej, prav v sedanje čase in v pereči politični boj je segla njegova teza o mirnem sožitju socialističnih in kapitalističnih držav, ki jo je oblikoval v letih 1818-1920! Najostrejši mednarodni problemi današnjega sveta se sučejo okrog «biti ali ne biti» mirne koeksistence.

Globoko spoznanje družbe in njenih zakonitosti, odlična uporaba dialektične logike, seznanitev z najnovejšimi dosežki fizike in drugih znanosti — takšna je bila temeljna podlaga, ki je omogočala Leninu, da kritično obvlada osnovne postavke sodobnega mu človeškega znanja in da ustvarno zgrabi teorijo in prakso socialistične revolucije.

Ti znanstveni temelji so dovolili Leninu poleti in jeseni 1917 v Rusiji, da je spisal teoretsko delo «Država in revolucija», da je iz globoke ilegale praktično vodil priprave boljševiške partije za revolucijo, da je s proroško pronicljivostjo do dneva natanko zaznal čas za oboroženo vstajo in da je zanjo priganjal z znamenitimi pismi «Vsako zamujanje je smrti podobno». V odločilnem trenutku je nato zapustil ilegalno stanovanje v Petrogradu in v njem na mizi listek «Odšel sem tja, kamor niste želeli, da odidem, na svidenje», se pojavil v palači Smolni, takratnem sedežu sovjetov in pravem vrvežu oboroženih delavcev in kmetov ter po uspelem strmoglavljenju vlade Kerenskega stopil na govorniški oder drugega kongresa sovjetov in mu poročal: «Delavska in kmečka revolucija, nujnost katere so ves čas napovedovali boljševiki je postala dejstvo».

Nihče v zgodovini doslej ni tako natačno in zanesljivo spoznal kritično točko družbenega razvoja in odločilno vlogo subjektivnih sil, da v kritičnem trenutku zagrabijo usodo človeštva v svoje roke.

(Odlomek iz sestavka F. Klopčiča. Sestavek je bil objavljen v «Naših razgledih»).

Slovar ruskega jezika

V Moskvi je izšel 17. zvezek sodobnega ruskega knjižnega jezika. To je največji slovar, ki so ga kdaj izdali v Sovjetski zvezi. Prvi zvezek je izšel leta 1948, gradivo pa so začeli zbirati že pred drugo svetovno vojno. Slovar obsega okrog 120.500 besed, ki so bile v knjižnem jeziku v rabi od Puškinove dobe do polovice tega stoletja. Začeli so zbirati gradivo za slovar ruskih dialektov. Predvideva se, da bo slovar izšel v 40 zvezkih, delo pa bo trajalo najmanj 10 let.

Naši kraji

Doberdob v starih časih

I.

Največja slovenska vas na Goriškem — Doberdob — leži na široki kraški planoti, ki se razprostira južno od Vrha in Martinščine, preko Poljan pa do Ronk in Tržiča, kjer preide v furlansko nižino. Hiše v Doberdobu so v glavnem strnjene druga ob drugi ob cesti, ki pelje od Devetakov v Selce. Kak kilometer do vasi leži presihajoče Doberdobsko jezero, kamor so domačini hodili pred prvo svetovno vojno po vodo zase in tudi za živino, ko so se v vasi tolmuni (kali) posušili.

Ime vasi Doberdob izhaja iz vrste hrasta, (dob, iz tega dober-dob), ki je v okolici vasi tvoril širne gozdove, v katerih so se skrivali tatovi in roparji, kot pravi ustno izročilo. Ti gozdovi pa so bili uničeni, ko se je začelo graditi mesto Benetke, saj podpirajo tu hiše v morje zabiti hrastovi hlodi.

Vas je verjetno nastala s prihodom Slovanov v naše kraje. Razen priimka Jelen in še nekaj drugih, so vsi ostali hrvatskega ali srbskega izvora. V srednjem veku, ko je tu razsajala kuga je v vasi takrat pomrlo precej družin. Grofje pa so nadomestili to delovno silo s tem, da so pripeljali s Hrvatske nove družine kolonov. Pradedje družin Lakovič, Ferletič, Jarc, Frandolič, Lavrenčič, ter drugih katerih priimki se končujejo na č. so se torej naselili v tej dobi. Baje obstojajo o tem tudi zgodovinski viri.

O življenju domačinov v preteklem stoletju nam je nekaj povedal Jože Frandolič, ki je letos 30. oktobra praznoval 90.letnico rojstva. Zanimivo je pri Pepotu Pivki, kot ga imenujejo domačini, da ni bil potrjen za vojaka, ker je bil preslaboten. Med prvo svetovno vojno pa je bil na fronti kar 40 mesecev in je celo dobil srebrno kolajno za hrabrost. Danes je še vedno čil in zdrav ter bister, tako, da se ga mlajši 60 letni «mulci» bojijo, ko sede ob nedeljah za mizo na partijo «briškole», ker jim s spretno igro še vedno povzroča preglavice.

Prepustili bomo besedo njemu: «nedvomno je, da se danes živi mnogo bolje. V preteklem stoletju so bila vsa kraška polja in tudi precej hiš last devinskih grofov. Nato je precej posestev prešlo v roke rodbine Jelen. Na lastne noge so se postavili šele ob nastanku kmečke posojilnice v začetku tega stoletja Tedaj so začeli dokumenti grofova posestva in zemljo. Prej smo si izposojali denar od grofov in premožnih domačinov, kot je bil Pirc, katerim pa se je moralo plačevati 20% obresti ter hoditi na dnino v Zagraj, kjer so bila velika grofova posestva.

Na poljih se je takrat sejalo rž, iz katere se je peklo kruh, pirjevec, lečo, bob, ječmen. Vse to pa je bilo le za domačo rabo. Tudi mleko smo takrat vse uporabili doma. Denar je prišel v hišo le s sviloprejko, nabiranjem reja in s senom. Travo smo takrat začeli kositi spomladi in smo s tem delom končali pozno v jeseni. Seno smo potem vozili z volovsko ali konjsko vprego na semenj v Gorico ali Trst. Pri košnji so pomagale tudi ženske, ki so obževale, tako, da ni ostala na senožeti niti ena travnata bilka. Če fant ni bil dober kosec mu je bilo skoro težko dobiti punco. Z denarjem, ki so ga prejeli od prodaje sena so družinski glavarji kupili hčeram kako malenkost za v «balo», drugo pa je šlo na račun dolgov, ki so bili vedno skoro za vse takratne kolone preveliki.

Glavna hrana sta takrat bila ržen kruh in koruzni močnik. V poletnih mesecih smo po vasi hodili vedno bosi, tako moški kot ženske.

Fantovsko življenje pa je bilo precej živahno. Zbirali smo se v skupinah in prepevali po vasi pozno v noč. V zimskih večerih pa smo hodili kramljat k puncam na dom. Sedaj se je glede tega precej spremenilo in imam vtis kot da bi dekleta hodila za fanti.

Plesi so bili samo ob priliki vaškega sejma ali pa ob pustnem času v gostilni pri Pircu ali v kakem skednju. Za svete Tri kralje je bilo v navadi. «koledvanje». Nabirali smo po hišah razne dobrine. Tisto dekle, ki je ta dan največ prispevalo v denarju je potem imelo pravico za prvi ples.

V gostilno smo hodili malo, ker je bilo v žepu le malo cvenka. V jeseni pa smo začeli popivati na račun denarja, ki smo ga potem dobili pri «koledvanju» in za pust. Seveda se je skoro vedno zgodilo, da smo ga dosti več popili kot smo potem lahko plačali. Gostilničarju smo škodo poravnali v poletnih mesecih s kakim dnevom košnje.

Z nastankom kmečke posojilnice pa se je življenje malo izboljšalo. Zemlja, ki smo je kupili v Laškem nam je dala možnost, da smo kak pridelek lahko tudi prodali. Prišla pa je prva svetovna vojna med katero je bila vsa vas porušena. Spet leta stiske in lakote...».

J.J.

(Nadaljevanje prihodnjič)

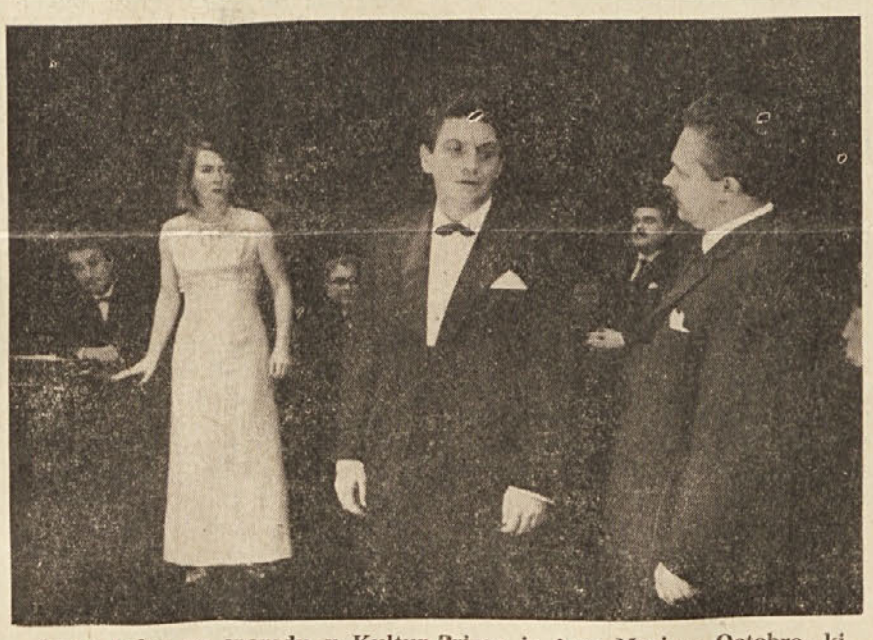

je ta teden na sporedu v Kultur-Prizor iz igre Marie - Octobre, ki nem domu v Trstu

Aktivnost športnega združenja „Bor“

V ponedeljek 20. t.m. je bil na stadionu «1. maj» redni letni občni zbor športnega združenja Bor. V tem letu je Bor žel dosti uspehov. Moška odbojkarska ekipa je nastopala v italijanski B-ligi in se uvrstila na četrto mesto. Tudi v letošnjem prvenstvu, ki se je začelo pred kratkim, se slovenska šestorka bori za prva mesta. Razen odbojkarske ekipe. V atletiki naj omenimo Furlana, deželnega rekorderja v teku na 80 m z zaprekami med ml. mladinci in Fučko, deželnega mladinskega prvaka v metu krogle. Največje uspehe pa je dosegla namizno-teniška sekcija: državni prvak III. kategorije je bil Edi Košuta, njegov brat Boris pa je bil kot rezerva italijanske državne raprezentance na svetovnem prvenstvu v Ljubljani; oba sta dosegla še nekaj vidnejših uspehov na turnirjih po Italiji in Švici. Ekipa namiznega tenisa pa si je priborila pravico nastopati letos v B-ligi. Pred kratkim je bila ustanovljena košarkarska sekcija, ki šteje že lepo število članov.

Razen tega delovanja je športno združenje Bor priredilo dve veliki manifestaciji: že tradicijonalni športni teden in STEDO t.j. Spominski tek dvajsetletnice osvoboditve. STEDO je bil organiziran skupno z vso zamejsko mladino različnih političnih prepričanj. Štafetna palica je prepotovala od Belopeških jezer preko Beneške Slovenije na Goriško in po Tržaškem ozemlju do Bazovice. S štafetno palico so mladinci pretekli skozi slovenske vasi in se pred spomeniki padlih za svobodo ustavili ter se poklonili njihovemu spominu. V Bazovici je bila pred spomenikom Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča zaključna manifestacija, kateri je prisostovala večtisočglava množica.

Drugi veliki organizativni uspeh je bil «Športni teden», kjer je v 14 disciplinah nastopilo okoli 1000 športnikov. «Športni teden», ki je v resnici trajal več kot mesec dni, je privabil na igrišča razen velikega števila tekmovalcev, tudi mnogo gledalcev, posebno na zaključno prireditev.

Razen teh, na zunaj vidnih uspehov, je Bor dosegel tudi druge, nič manj važne uspehe. V današnjem avtomatiziranem življenju, ko človek dela vedno ene in iste gibe, ko uporablja vedno iste mišice, je šport nujnost za razgibanje celotnega telesa. Zato bi morala vsa mladina gojiti kak šport, ne samo študentska, ampak tudi delavska. Š. Z. Bor daje možnost tudi tistim, ki ne mislijo na večje uspehe v športu, ampak se poslužujejo športa kot razvedrila. Zato ni pravilno mišljenje tistih, ki ne gojijo športa «zato ker ne bo nikdar nič dosegel, ker ni talent, ker je prešibak». Šteje se že za velik uspeh, če si okrepimo zdravje, če se razvedrimo. Kdor pridno trenira, pa četudi nima posebnih naravnih darov, doseže rezultate. To se je že večkrat zgodilo med atleti Bora.

Ni naključje to, da so dobri atleti v večini primerov tudi dobri študenti, dobri delavci. V Borovih vrstah se polaga veliko važnost na disciplino, na vedenje. Že večkrat je bilo združenje deležno pohval iz raznih strani za svoje športno vedenje. V dobrih odnosih je Bor z italijanskimi športnimi društvi in to ne samo med vodstvi društev, ampak še posebno med atle-

Vojko Cesar

(Nadaljevanje na 4. strani)

Izlet Doberdobcev v Koroško Belo

V soboto 19. t.m. sta prosvetno društvo «Jezero» in godbeno društvo «Kras» organizirali izlet v Koroško Belo pri Jesenicah. Tja ju je povabilo P.D. «Franc Menecinger». Izleta se je udeležilo veliko število članov obeh društev in drugih vaščanov. Na kulturnem sporedu, ki je bil v soboto večer, je sodeloval tudi pred kratkem obnovljeni pevski zbor iz Doberdoba, ki ga vodi požrtvovalni pevovodja Silvan Križmančič.

S tem so Doberdobci vrnili obisk Jeseničanom, ki so nastopali na prazniku komunističnega tiska preteklo poletje v Jamljah.

Gorica

Kongres mestne sekcije KPI

V vsej goriški pokrajini se je pričela predkongresna debata in v nekaterih sekcijah so že bili opravljeni kongresi in izvoljeni novi vodilni odbori. Razprava o osnutku tez, ki je bil sprejet na zadnjem zasedanju Centralnega komiteja KPI kot enotna osnova za kongresno razpravljanje, kakor tudi razprava o specifičnih vprašanjih naše pokrajine je živahna in poglobljena, kar dokazuje zrelost komunistov.

Posebno pozornost posvečajo posoški komunisti poslabšanemu in skrb vzbujajočemu gospodarskemu položaju na Goriškem, ki je privedlo do odpusta delavcev, do skrčenja delovnih ur ter organikov in na splošno do resnih sprememb v delovnem odnosu. Prav posebno je to prišlo do izraga v poročilu o delovanju goriške sekcije, ki ga je podal njen sekretar Italo Chiarion, ter v debati, ki je sledila poročilu sekretarja. Bilo je mnogo razpravljanj o krizi v SAFOG, zaradi katere še danes mnogo delavcev, ima skrčen tedenski delovni urnik.

Obstoja celo nevarnost, da se ukine poslovanje oddelka za statve, ker preživeli model, ki ga ta tovarna proizvaja, ne najde kolokacije na mednarodnem in ne na notranjem tržišču. Raziskovanja, kljub temu, da trajajo že precej let niso prinesla nič novega. Spričo tega so goriški komunisti poudarili, potrebo po uvedbi novih smernic in po splošni okrepitvi državne industrije. V zvezi z SAFOG je bilo nadalje rečeno, da je treba okrepiti raziskovalni oddelek, ker brez določenih sprememb v sedanji strukturi statve ni pričakovati najmanjšega uspeha na tržišču.

Komunisti so razpravljali tudi o položaju v Podgorski predilnici, kjer je še vedno odpuščenih nad 500 delavcev. Mnenja so, da je moč premagati krizo, v kateri se nahaja tkalski sektor, a da je zato treba nujno iskati nova tržišča v «tretjem svetu», kar pa predpostavlja bistvene spremembre v italijanski zunanji politiki.

Odločno je bila kritizirana politika zavezništev, zaradi katere se naša dežela (kot tudi Gorica sama) nahaja v položaju «miniranega polja». To pa hudo ovira gospodarski razvoj našega mesta in vse dežele. Prav zaradi vojaških služnosti so bili rodovitni štandreški vrtovi spremenjeni v zazidljivo zemljišče.

Krivdo za to pa je seveda treba pripisati tistim, ki upravljajo mesto, ker niso odločno zahtevali od osrednje vlade, da spremeni obseg vojaških služnosti. Poglobljeno so goriški komunisti obravnali tudi razne aspekte monopolističnega razvoja italijankega gospodarstva. Eno izmed bistvenih komponent le-tega — kot je bilo rečeno — je iskati v vedno tesnejši povezavi proizvodnje s tržiščem, ki privede do odprave vmesnih posredovavcev. Pojavljajo se veleprodajalne, kar seveda izpodriva tradicionalnega trgovca in ga sili, da išče rešitev v združevanju in kooperaciji. V lokalnem merilu imamo sličen primer v nameravani otvoritvi veleprodajalne «Lavoratore», ki bi nedvomno prizadela hud udarec goriškim srednjim slojem, ki se bavijo s trgovino.

Komunisti so prepričani, da v Gorici zadostuje tradicionalna kooperacija kot sredstvo protimonopolističnega razvoja trgovine. Seveda je treba organizirano izvajati nenehen pritisk na mestno upravo, da ne bi le-ta izdala licenco za otvoritev veleprodajalne. V ta namen je nujno, da se vsi trgovci združijo in priredijo protestne manifestacije.

Posebno pozornost so goriški komunisti posvetili mnogoterim problemom, ki tarejo slovensko narodno skupnost. Med drugim so ugotovili, da navzočnost tega ali onega predstavnika Slovencev v občinskem ali pa pokrajinskem odboru, ne pomeni, da so že ali da bodo rešena vprašanja Slovencev. Nedavni primer slovenskih staršev, katerim je bilo onemogočeno, da bi dali svojemu sinu slovensko ime, je zelo zgovoren in dokazuje, da je pot enotnosti, ki so jo začrtali komunisti, še vedno veljavna in celo nujna.

VALENTIN DUCA

Obnova cest v sovodenjski občini

Pretekli teden je podjetje Tacchino končalo z asfaltiranjem občinskih cest, ki so speljane skozi vasi in zaselke sovodenjske občine. Tako so sedaj občani vsaj po vasi zavarovani pred nadležnim prahom, ki ga povzroča cestni promet.

Podjetje Mattiroli pa je že začelo z deli na cesti iz Rubij na Vrh. Do sedaj se je tod vil samo razrit klanec, ki pa je bil za promet neuporaben. Sedaj pa bo tudi ta cestni odsek asfaltiran. Za to delo so vojaške oblasti nakazale sovodenjski občini 5 milijonov lir. Ostale stroške bo krila pokrajinska uprava v sklopu deželnega zakona o ureditvi cest turističnega značaja. Tako se bodo Vrhovci lahko v kratkem vozili po tej poti, ki je do Sovodenj najkrajša.

Prav tako bo pokrajina poskrbela za asfaltiranje pokrajinske ceste Štandrež - Sovodnje - Zagraj, ki neposredno zanima številne Sovodenjce, ker se po njej vsak dan vozijo v Gorico na delo.

Tekmovanje pevskih zborov

Pevsko društvo «Seghizzi» je tudi letos priredilo mednarodno tekmovanje pevskih zborov v Gorici. Tekmovanja so se udeležili zbori iz Italije, Jugoslavije in Avstrije. V folklorni skupini je zasedel prvo mesto komorni moški zbor iz Celja, drugo mesto mešani zbor «Tone Tomšič» iz Ljubljane, tretje mesto pa italijanski moški zbor «Illersberg» iz Trsta. V tej skupini je moški zbor s Proseka-Kontovela zasedel deseto mesto.

V polifonski skupini mešanih zborov je prvo mesto zasedel že omenjeni zbor «Tone Tomšič» iz Ljubljane, drugo mesto je zasedel zbor «Jacobus Gallus» iz Trsta, tretje mesto pa italijanski zbor «Montasio» iz Trsta; v kategoriji moških polifonskih zborov pa je zasedel prvo mesto italijanski zbor «Illersberg» iz Trsta, drugo mesto Komorni zbor iz Celja in tretje mesto italijanski zbor CRDA iz Tržiča; zbor s Proseka-Kontovela pa je zasedel četrto mesto v tej kategoriji.

Slovensko gledališče v Trstu

jubilejna sezona 1965-66
J. Robert - J. Duvivier -H. Jeanson
M A R I E - O C T O B R E
igra v dveh dejanjih
Režija: *Branko Gombač*. Scena: *Demetrij Cej*. Prevod: *Bruno Hartman*

V naslovni vlogi nastopa prvakinja ljubljanske Drame Štefka Drolčeva.

V soboto, 25. decembra ob 16. uri
V nedeljo, 26. decembra ob 16. uri
V torek, 28. decembra ob. 20. uri
V sredo, 29. decembra ob 21. uri
V četrtek, 30. decembra ob 21. uri
V nedeljo, 2. januarja ob 16. uri
V sredo, 5, januarja ob 21. uri
V četrtek, 6. januarja ob 16. uri

Prihodnja številka «DELA» bo izšla v petek 14. januarja 1966.

Obvestilo za kmete

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporoča kmetovavcem, da bo sredstvi, ki so jih stavili na razpolago Urad za kmetijstvo, gozdarstvo in gospodarstvo hribovitih predelov dežele Furlanije- Julijske krajine in krajevne Ustanove, izvedlo v prid izboljšanja živinoreje, sledeče pobude:

I. VZREJA GOVEJE ŽIVINE.

Nagrade za dobro vzrejo odbranih telic: Za telice sivo-rjavo pasme ali za telice, ki izhajajo iz iste pasme, namenjene vzreji (samo če pripadajo vzrejiščem, ki so podvržena kontroli mleka) bo rejec lahko prejel, ko bo telica dovršila tretji mesec starosti do 15.000 lir nagrade. V ta namen bo moral predložiti prošnjo.

Nagrade za dobro vzdrževanje brejih junic: Z namenom, da se poveča in izboljša vzreja brejih junic bo dodeljena nagrada v najvišjem znesku 30.000 lir. V ta namen mora rejec predložiti prošnjo in ji priložiti potrdila, da je junica štiri mesece breja. Zainteresirani rejci bodo lahko prosili za odmero nagrade samo za junice sivo-rjave pasme in tiste, ki iz nje izvirajo in če pripadajo hlevom, ki imajo mleko pod kontrolo.

Prispevek 35% nakupne cene za nakup živinorejske opreme:

Da bi se čimbolj razširila raba racionalne živinorejske opreme, bo pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo nudilo, dokler ne bo izčrpana v ta namen razpoložljiva vsota, prispevek v najvišjem znesku 35% nakupne cene, za naslednjo opremo: molzni stroji, puhalniki, sušilnice za seno

V nedeljo popoldne je bila na openskem strelišču tradicionalna spominska svečanost za Tomažičem in tovariši. Svečanost so priredila združenja bivših partizanov in političnih jetnikov. Na svečanosti so govorili Paolo Sema, Dušan Hreščak in Andrej Rener.

Nadaljevanje

Bilanca enega leta

pravno kolokacijo v sklopu italijanske države. Besede in dejanja deželne vlade pa so prav v tem zadnjem času — v zvezi z razpravo o deželnih nadzorstvenih organih nad krajevnimi ustanovami in o proračunu za leto 1966 — dokazala, da ne samo osrednja vlada odreka deželi kompetence — preko svojih direktnih nastopov ali preko Ustavnega sodišča — o manjšinskih vprašanjih, pač pa da tudi sama noče napraviti korada, da bi se to stanje, ki krši tudi avtonomijo dežele, odpravilo in se vzpostavile takšne kompetence, kot jih vsaj imata deželi Trident — Južna Tirolska in Aostska dolina. Pri tem je najbolj čudno, da so socialistični tovariši začeli zavzemati realistično» stališče; češ da ni treba na vsakem koraku postavljati slovenske zahteve, kar naj bi škodovalo... prav Slovencem.

Preteklo leto, torej, ni bilo pozitivno niti za nas Slovence. Predvsem ni bilo pozitivno, ker se je proti nam z vso silo svoje demagogije in zaradi kritja, ki ji ga nudijo s svojo podporo socialistični tovariši, postavila osrednja vlada, za njo pa tudi deželna vlada.

Kakšne so perspektive za prihodnje leto? Če bi bili pesimisti, bi rekli, da niso rožnate. Ker pa zaupamo v moč in silo ljudskih množic, smo prepričani, da bo leto 1966 prineslo marsikaj novega v smeri miru, izboljšanja položaja v Italiji, v deželi in za Slovence. Za Slovence se bo položaj izboljšal, če bodo v okviru svojih političnih in kulturnih organizacij poiskali enotne rešitve za enotne nastope. Pri tem bodo vedno našli vso podporo KPI, ki stoji na stališču, da je manjšinska problematika eden izmed najvažnejših členov demokracije. Italijanska demokracija pa bo postala zrela prav tedaj, ko se bo tega zavedala.

Z željo, da bi se Slovenci v Italiji v novem letu zavedali važnosti enotnosti in enotnega boja za svoje pravice, naj prejmejo najboljša voščila za srečno novo leto.

Problemi slovenske šole

in nezanesljiv položaj osebja na slovenskih srednjih šolah, ki je v teh dvajsetih letih že ostarelo in gleda z veliko zakrbljenostjo na leta, ki teko mimo in na zavlačevanje uveljavitve šolskega zakona, kar mu ne daje nobenega upanja, da bo doseglo primerno pokojnino, pa četudi ob uveljavitvi zakona doseže stalno mesto.

«Kaj naj bi k vsem tem nerešenim problemom dejali? Če so ukinjenja in krčenja ravnateljstev slovenskih srednjih šol nastala zgolj iz razlogov, da je manj slovenskih šolnikov v službi in če so zavlačevanja za ureditev stalnosti osebja istih šol samo iz razlogov na račun slovenske manjšine, potem je to za nas skrajno poniževalno; če pa to iz razlogov, da se oškoduje sleherni nestalni nameščenec na slovenskih srednjih šolah za pravice, ki bi mu jih zakon moral dati že pred dobrimi štirimi leti, potem je to podlo dejanje.

za primerno in uspešno delovanje slovenskih srednjih šol, za ustrezno in uspešno podajanje snovi v razredu in za uspešen napredek slovenskih dijakov, tisti mora tudi čim prej učinkovito poseči v ta problem in ga rešiti, če noče, da bo zgodovina o njem slabo pisala. Vse zaman je pri tako nujnih in kričečih problemih sklicevati na jugoslovansko-italijansko mešano komisijo, ki zaseda vsakih šest mesecev ali pa ne, če se pa pri odgovornih šolskih oblasteh, ki zasedajo svoje stolče vsak dan, ne zgane nihče, da bi nerodnosti in neurejenosti v slovenskem šolstvu odpravil.»

Ali je potreben še kak komentar k vsem tem zelo resnim ugotovitvam?

* * *

Toda nič boljši ni položaj na področju osnovnega šolstva. Tudi na tem področju se določila zakona za slovensko šolo ne izvajajo. Šele letos je bilo določenih 100 stalnih učitejskih mest, toda kaj pomaga če ni še razpisan natečaj za ta mesta?

Nobenega znamenja ni, da je krajevni šolski oblasti kaj na tem, da se določila zakona za slovensko šolo uresničijo, pač pa je tržaški šolski skrbnik zelo marljivo uporabil določilo o 100 stalnih učiteljskih mestih ter ukinil 5 razredov na slovenskih osnovnih šolah.

O razpisu natečaja za slovenske didaktične ravnatelje ni duha ne sluha. Ko je bilo izpraznjeno didaktično ravnateljstvo v Nabrežini, je tržaški šolski skrbnik svojevoljno združil to ravnateljstvo z openskim. (Kaže, da tržaški šolski skrbnik ne zaupa slovenskim učiteljem ali pa smatra. da ni med njimi niti enega takega. ki bi bil «sposoben» voditi didaktično ravnateljstvo v Nabrežini.)

Sicer pa so to le fragmenti, a prav ti fragmenti konkretno kažejo, kaj vse se lahko dogaja, ako se ne izvajajo določila zakona in tudi določila svečano podpisanih mednarodnih pogodb.

* * *

O položaju slovenske šole na Tržaškem in na Goriškem se je že mnogo pisalo in govorilo. Pa ne le pisalo in govorilo.

Borba za rešitev teh vprašanj traja že mnogo let. In komunisti imajo velik delež v tej borbi.

Potrebno je, da se borba za slovensko šolo nadaljuje z večjo odločnostjo in na še večji širini. Le tako bo mogoče odpraviti ovire, ki jih danes nemoteno postavljajo tisti, ki mačehovsko gledajo nanjo.

Aktivnost "Bora"

ti samimi. Šport se je pokazal kot zelo dobro sredstvo spoznavanja med slovensko in italijansko mladino. Marsikatero mnenje o nas Slovencih so italijanski športniki spremenili, ko so prišli v stik z atleti in odborniki Bora. Sedaj celo naše člane volijo na vodilna mesta nekaterih italijanskih federacij.

Kot vidimo ni Športno združenje Bor aktivno samo na izključno športnem, agonističnem področju, temveč tudi na vzgojnem in zdravstvenem, na disciplinskem področju in na povezovanju medsebojnega prijateljstva in spoštovanja med športniki različnih narodov in političnih prepričanj.

Pri vsem tem delu, pa so potrebna mnoga finančna sredstva. Za zagotovitev rednega delovanja, so potrebne redne podpore, teh pa je do sedaj malo, premalo. Enkratni prispevki so sicer dobrodošli, a ne dajejo sigurnosti. Ker je Športno združenje Bor samo športna, nepolitična organizacija, bi moralo dobivati podporo od vseh slovenskih političnih, gospodarskih in drugih organizacij.

«Tisti, ki nosi vso odgovornost

V počastitev četrte obletnice smrti Jakoba Sulčiča daruje sestra Albina 1000 lir za Delo.

Franc Valentinčič iz Pevme v počastitev obletnice smrti matere daruje 1000 lir za Delo.

V spomin drage mame daruje Marija Požar 2.500 lir za Delo.

DELO — GLASILO K.P.I. ZA SLOVENSKO NARODNO MANJŠINO — DIREKTOR: MARIJA BERNETIČ — ODGOVORNI UREDNIK: ANTON MIRKO KAPELJ — UREDNIŠTVO IN UPRAVA: TRST, UL. CAPITOLINA 3 — TISK: TIP. RIVA, TRST, UL. TORREBIANCA 12